

תורה אור • الباراشات ויצא • מאמר 3

וללבן שתי בנות וגו'

וكان للابان (לבן) ابنتان

ליئة (לאה) ורחיל (רחל) هما الفكر الإلهي والكلام الإلهي، والعالمان الخفي والظاهر.
أحب يعقوب (יעקב) راحيل أكثر، لأن النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)
يُستمدّ على أكمل وجه من خلال الكلام والعمل، حيث يستطيع الجميع تلقّيه، مع أن
الفكر يجب أن يلازمه دائماً.

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الربيبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/vayeitzei/3

الفكرة المحورية

ليئة (לאה) وراحيل (רחל) هما الفكر الإلهي والكلام الإلهي، والعالمان الخفي والظاهر. أحب يعقوب (יעקב) راحيل أكثر، لأن النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) يُستمدّ على أكمل وجه من خلال الكلام والعمل، حيث يستطيع الجميع تلقّيه، مع أن الفكر يجب أن يلازمه دائماً.

في كل قسم: النص العبري، ثم الترجمة، ثم شرح موجز تحت خط ذهبي. والأرقام الصغيرة في النص العبري هي أرقام الحواشي في النهاية.

خلاصة الامار

يفسّر المقالة ابنتي لابان بوصفهما «أرضي الأحياء»: ليئة، حروف الفكر، والعالم الخفي؛ وراحيل، حروف الكلام، والعالم الظاهر. في زمن الهيكل، أشرقت راحيل علانيةً في أرض إسرائيل، فجاءت بالنبوة والتجليّ العلني. وفي المنفى، ذهبت راحيل، الميم المفتوحة، إلى المنفى مع إسرائيل، لكن ليئة، الميم المغلقة، بقيت في الأرض، حتى يتسنى لكبار الصديقيين (צדיקים, tzaddikim)، مثل الأريزال (האריז"ל)، بلوغ معانٍ خفية أُسمى هناك. فلماذا كانت ليئة «مكروهة»؟ يعقوب هو «العارضة الوسطى» التي تستمدّ النور اللانهائي من التاج (כתר, Keser) نزولاً إلى الملكوت (מלכות, Malchus)، ولذلك تطلّع إلى انكشافه في الأسفل، في راحيل. كانت راحيل عاقراً لأن انكشاف النور في العوالم السفلى المنفصلة شديد الصعوبة، بينما أنجبت ليئة أبناءً في عالم الانبثاق (אצילות, Atzilus): يهوذا (יהודה)، وهو إبطال الذات (ביטול, bittul) الظاهري، وأصل ملك داود (דוד)؛ وأويين (ראובן) وشمعون (שמעון)، أي الرؤية والسمع؛ ولاوي (لاوي)، أي التعلّق الباطني، وأصل موسى (משה). أراد جيل البرية، المتجذّر في ليئة، أن يخدم ה' بالفكر وحده، لكن الكلام والعمل، على وجه التحديد، يستمدّان أسمى نور. أرادت ليئة أن يكون الفكر هو الأصل؛ أما يعقوب فعلم أن الخدمة الأساسية لدى معظم إسرائيل هي الكلام والعمل، مع اقتران الفكر بهما.

مخطط عام

- 1 ابنتان وأرضان**
ليئة وراحيل هما الفكر والكلام، والعالمان الخفي والظاهر. أشرقت كلتاهما في الأرض في زمن الهيكل؛ أما في المنفى، فراحلة خفية صامتة، في حين تبقى ليئة، المستوى الأسمى والخفي، في الأرض، ليلفها كبار צדיקים.
- 2 لماذا أحب يعقوب راحيل**
يستمدّ يعقوب، العارضة الوسطى، النور اللانهائي من التاج نزولاً إلى الملكوت، ويستمدّ أيضاً القبلية الباطنية للحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah) والمعرفة (דעת, Daas) إلى راحيل؛ ولابان هو البياض العلوي، أي الإحسان المحض.
- 3 عقم راحيل وأبناء ليئة**
لو كان الإنجاب من الكلام، لكان ذلك يعني انكشاف النور في العوالم السفلى المنفصلة، وهو أمر بالغ الصعوبة؛ أما ليئة فأنجبت في אצילות. يهوذا هو הביטול الظاهري، ولاوي هو التعلّق الباطني، ومن لاوي جاء موسى.
- 4 الفكر والعمل معاً**
أراد جيل البرية أن تكون الخدمة بالفكر وحده، لكن العمل يستمدّ نوراً أكثر. أرادت ليئة أن يتقدّم الفكر؛ أما يعقوب فاختار خيمة راحيل، أي الكلام والعمل، مع اقتران الرؤية والسمع الناشئين عن الفكر بهما.

العالم الخفي والعالم الظاهر עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא

مستويان من التعبير الإلهي عن الذات، يُشبهان بفكر الإنسان الخاص وكلامه المسموع. ليئة هي العالم الخفي؛ وراحيل هي العالم الظاهر.

الميم المفتوحة والميم المغلقة מ"ם פתוחה ומ"ם סתומה

الشكلان اللذان يرد بهما حرف الميم. راحيل، الميم المفتوحة، تترك منفذاً تستمد منه القوى الخارجية غذاءها في المنفى؛ أما ليئة، المتجذرة في الميم المغلقة، فهي محكمة الإغلاق ولا تكون في المنفى.

العارضة الوسطى בריח התיכון

العارضة التي امتدت عبر ألواح المسكن كلها من طرف إلى طرف؛ وهو الاسم الذي يطلقه الزوهار على يعقوب، الذي يستمدّ النور اللانهائي من أعلى المستويات إلى أدناها.

البياض العلوي לובן העליון

أصل لابان بحسب تعليم الأريزال: مصدر الإحسان كله، أي الرحمة المحضة التي لا يشوبها حكم، والتي تسبق عالم الانبثاق بأسره.

التعلّق والإقرار התקשרות והודאה

نوعان من إبطال الذات: تعلّق لاوي الباطني، الذي لا يرى من الخارج، وإقرار يهوذا الذي يظهر علانية، كما في الانحناء.

نهايتهم مغروسة في بدايتهم נעוץ סופן בתחלתן

مبدأ من سفر يتسيرا، يفيد بأن المستوى الأدنى مرتبط بالأعلى؛ ولذلك يستمدّ الكلام والعمل الماديان أعظم تجلّ.

ה'תשפ"א • 11

אבתן וארצן

ה'תשפ"א • 211

למאז אַחַבַּ יַעקֹב רַחִיל

1 וּלְבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת^{1,2} וְגו'. הנה לאה ורחל הם אותיות המחשבה ואותיות הדבור. שהם עלמא דאתכסיא

ועלמא דאתגליא³ (עיינן לקמן בד"ה בכ"ה בכסליו בפ"י ושם ה' קטנה רחל)

«וكان للابان (לבן) ابنتان»، إلخ. والآن، فإن لبنة (لاה) وراحيل (רחל) هما حروف الفكر وحروف الكلام، وهما العالم الخفي (עלמא דאתכסיא, alma de'iskasya) والعالم المكشوف (עלמא דאתגליא, alma de'isgalya). (انظر أدناه، في المقالة التي تبدأ بعبارة «في الخامس والعشرين من كيسليف»، في شرح «وكان اسم الصغرى (הקטנה, haketanah) راحيل»، [أي تُقرأ] الهاء الصغيرة (ה' קטנה, hei ketanah): راحيل).

تفتتح المقالة بالآية التي تقدّم ابنتي لابان، لبنة وراحيل. وفي الحسدية، ترمزان إلى «فكر» ה', وهو عالم باطني خفي، وإلى «كلامه»، وهو عالم يخرج إلى العلن؛ تمامًا كما يبقى فكر الإنسان سرًا، بينما يسمع الآخرون كلامه. ويشير أدمور هازאכן إلى مقالته عن حانוקא (חנוכה), في «تורה אור» (תורה אור), فإياشيف 4:35, التي تُقرأ «الصغرى (הקטנה, haketanah) كانت راحيل» على أنها «الهاء الصغيرة (ה' קטנה, hei ketanah)»: الهاء الأخيرة من اسم הויי (Havayah), وهي صفة الملكوت.

וזוהו ענין בארצות החיים.⁴ ב' ארצות. שבזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים היו שני הבחינות מאירים בא"י [בארץ ישראל].

وهذا هو معنى «في أراضي الأحياء»: أرضان. فعندما كان الهيكل المقدس قائمًا، أضاء المستويان كلاهما في أرض إسرائيل. يتحدث صاحب المزامير عن «أراضي» الأحياء بصيغة الجمع. ويقرأ أدمور هازאכן الأرضين على أنهما لبنة وراحيل، أي الفكر والكلام، ويقول إنهما كانا يضيئان علنًا في أرض إسرائيل ما دام الهيكل قائمًا.

והעיקר היה בחי' רחל⁵ (שנקראת עקרת הבית)^{6,7,8} כי המחשבה מתלבשת בתוך הדבור והדבור היה מתגלה.

وكانت الرئيسية هي مستوى راحيل (التي تُسمّى دعامة البيت (עקרת הבית, akeres habayis)): لأن الفكر يكتسي داخل الكلام، وكان الكلام ظاهرًا.

من بين الاثنين، كانت راحيل، أي الكلام، هي الرئيسية في زمن الهيكل؛ لأن الفكر لا يبقى سرًا، بل يكتسي في الكلام، ومن ثم كان ما يظهر من خلال الكلام يحمل الفكر في داخله. وعبارة עקרת הבית (akeres habayis) تلاعب بالألفاظ: تقول التوراة إن راحيل كانت عاقراً (עקרה, akarah) (בראשית 29:31), ويقرأها المدرّش بمعنى أنها أصل البيت (עיקר, ikar), أي «كانت راحيل دعامة البيت الرئيسية» (בראשית 71:2).

ולפי שרחל שהוא בחי' הדבור הוא עלמא דאתגליא לכך היה אז בא"י [בארץ ישראל] גילוי אלקותו ית' שהיו חכמים גדולים בעלי רוח"ק [רוח הקודש] ונביאים (וכמו שפרש"י [שפירש רש"י / שפירוש רש"י]⁹ גבי יונה ויחזקאל¹⁰ שאין הנבואה שורה אלא בא"י [בארץ ישראל])¹¹

ולאן רاحיל, وهي مستوى الكلام، هي العالم المكشوف، كان هناك آنذاك في أرض إسرائيل تجلّ لألوهية ה', تبارك هو؛ فكان فيها حكماء عظام أصحاب روح הקודש י (רוח הקודש, ruach hakodesh), وأنبياء (كما يشرح راشי (רש"י) في شأن يونس (יונה) وحزقيאל (יחזקאל), أن النبوة لا تحلّ إلا في أرض إسرائيل).

لأن راحيل هي «العالم المكشوف»، فإن بروزها في أرض إسرائيل كان يعني أن ألوهية ה' كانت ظاهرة فيها علناً، في حكماء نالوا روح הקודש י (ruach hakodesh) وفي أنبياء. ويذكر راشי أن يونس هرب إلى خارج البلاد لأن الحضور الإلهي لا يحلّ خارج أرض إسرائيل، وأن الحضور الإلهي حلّ على حزقيال في بابل فقط لأنه كان قد حلّ عليه أولاً في الأرض.

ובפרט בהמ"ק [בית המקדש] והשראת השכינה בקה"ק [בקדש הקדשים] ואורים ותומים ועבודת הקרבנות שהי' [שהיה] יורד אש שלמעלה. משא"כ אחר חורבן בהמ"ק [בית המקדש] שגלו ישראל וגלתה עמהם השכינה.¹²

وخاصةً [كان هناك] الهيكل المقدس، وسكن الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) في قدس الأقداس، والأوريم والتوميم (אורים ותומים, Urim and Tumim)، وخدمة القرايين، إذ كانت نار من فوق تهبط. أما بعد خراب الهيكل المقدس، فقد دخل بنو إسرائيل في المنفى، ورحل الحضور الإلهي معهم إلى المنفى.

أضاف الهيكل مزيداً من التجلي العلني: الحضور الإلهي في قدس الأقداس، والأوريم والتوميم اللذان كان رئيس الكهنة يتلقى من خلالهما الأجوبة، والنار التي كانت تهبط من السماء على المذبح. وبعد الخراب، يعلم الحكماء، رحل الحضور الإلهي نفسه إلى المنفى مع الشعب اليهودي.

שהיא בחי' רחל שהיא בבחי' גלות בע' [בשבעים] שר' ואינה מאירה כלל¹³ מערך הגלוי שהיתה מאירה בזמן הבית שהי' [שהיה] הדבור מתגלה משא"כ עכשיו כתיב כרחל לפני גוזזי' נאלמה.¹⁴

[الحضور الإلهي] هو مستوى راحيل، التي هي في حالة منفى بين الأمراء السبعين، ولا تضيء البتة إذا قورنت بالتجلي الذي أضاءت به في زمن الهيكل، حين كان الكلام ظاهراً؛ أما الآن، فقد كُتب: «مثل نعجة [راحيل] أمام جازيها، صارت صامتة».

الحضور الإلهي في المنفى هو راحيل، مستوى الكلام، وهو الآن مستتر بين «الأمراء السبعين»، أي القوى السماوية التي تتولى أمر الأمم. ويقرأ أدمور هازاكن قول إشعيا: «مثل نعجة (راحيل) أمام جازيها، صارت صامتة»، على أنه إشارة إلى صمت راحيل، أي الكلام الإلهي؛ فهي لم تعد تضيء كما كانت.

והעבודה היא בדרך בירורים¹⁵ כו' (וכמ"ש ע"פ במדבר סיני)¹⁶ ומ"מ נשאר מאיר בא"י [בארץ ישראל] בחי'

לאה והיא מדרגה יותר גבוה מבחי' רחל וכמשל המחשבה שהיא רוחניות ונעלית מן הדבור

والخدمة الإلهية تكون بطريق التنقيات (بירורים, beirurim), إلخ. (كما هو مشروح في «في بركة سيناء»). ومع ذلك، يظل مستوى ليئة يضيء في أرض إسرائيل، وهي مرتبة أعلى من مستوى راحيل، كما في مثال الفكر، فهو رוחي وأسمى من الكلام.

في المنفى، يكون العمل «تنقية» (beirurim): استخراج شرارات القداسة التي سقطت في العالم والارتقاء بها، بدلاً من التمتع بتجلّ ظاهر. ومع ذلك، يبقى شيء ما مضيئاً في أرض إسرائيل: ليئة، مستوى الفكر، وهو أسمى من الكلام، مثلما أن الفكر أكثر روحانية وسموّاً من الكلمات التي تعبّر عنه.

(שהיא אינה בגלות כי רחל נק' מ"ם פתוחה שיש ממנה פתח ומבוא ליניקת החיצונים בזמן הגלות)

משא"כ מבחי' מ"ם סתומה.¹⁷ ושם הוא שרש לאה עיין בזהר ר"פ תרומה דף קכ"ו ב'¹⁸ ודף קכ"ז)

(فهي ليست في المنفى؛ إذ تُسمّى راحيل الميم المفتوحة (م"ם פתוחה, mem petuchah), التي منها منفذ ومدخل تتغذى منه القوى الخارجية في زمن المنفى؛ أما مستوى الميم المغلقة (מ"ם סתומה, mem setumah) فليس كذلك، وهناك أصل ليئة. انظر الزohar (זהר)، في مطلع باراشات تروما (פרשת תרומה)، الصفحة 126b والصفحة 127).

ليئة ليست في المنفى. فالصورة النهائية لحرف الميم (ם) مغلقة من كل جانب، أما الميم العادية (מ) ففي أسفلها فتحة. وراحيل، أي الكلام، هي الميم المفتوحة التي تستطيع «القشرة» (קליפה, kelipah) أن تتغذى من خلالها في المنفى؛ أما ليئة فجذرها في الميم المغلقة، حيث لا منفذ للقوى الخارجية. ويوجه أدمور هازاكن القارئ إلى الزohar عند مطلع باراشات تروما.

אך לפי שהוא עלמא דאתכסיא והעלם לכך אין הגילוי אלקות עכשיו בא"י [בארץ ישראל] מערך הגילוי

שהי' [שהיה] בזמן בהמ"ק [בית המקדש] קיים.

لكن لأنها عالم الخفاء والاحتجاب، فإن تجلّي الألوهية الآن في أرض إسرائيل لا يُقاس بالتجلّي الذي كان فيها حين كان الهيكل المقدس قائماً.

لكن بما أن ليا (لاה) هي عالم الخفاء، فإن نورها لا يظهر علانية. ولذلك لا تُرى الألوهية في أرض إسرائيل اليوم كما كانت تُرى في أيام الهيكل.

ומ"מ הצדיקים הגדולים אשר בארץ יכולים להשיג עכשיו בא"י [בארץ ישראל] השגות עליונות יותר אפי' [אפילו] ממה שהשיגו צדיקים כמותם בזמן הבית (מאחר שההשגה היא בבחי' מחשבה עליונה כמו שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולם הדבור)

ومع ذلك، يستطيع الأبرار العظام (צדיקים، tzaddikim) المقيمون في أرض إسرائيل أن يبلغوا الآن فيها إدراكات أسمى حتى مما بلغه أبرار مماثلون لهم في زمن الهيكل (إذ إن الإدراك هنا من مستوى الفكر العلوي، كما هو ما يزال فوق تلبّسه بعالم الكلام).

في هذا الخفاء ميزة مستترة. يستطيع الأبرار العظام المقيمون الآن في أرض إسرائيل بلوغ معارف أسمى مما بلغه أبرار مماثلون لهم في المرتبة في زمن الهيكل، لأن ما بقي في أرض إسرائيل هو ليا: الفكر العلوي كما هو في ذاته، قبل أن يكتسي بالكلام.

וכמו האר"י [האלקי רבי יצחק] ז"ל [זכרנו לברכה / זכרונם לברכה]¹⁹ שהשיג השגות עצומות מה שלא השיגו צדיקים גדולים בדורות הקדמונים.²⁰

وهكذا كان حال الأريّزّال (האריז"ל)، إذ بلغ إدراكات عظيمة لم يبلغها أبرار عظام في الأجيال السابقة.

والأريّزّال، الحاخام إسحاق لوريا من صفد، هو البرهان: ففي أرض إسرائيل بلغ أعماقاً من القبالة لم يبلغها أبرار عظام من الأجيال السابقة.

ולהבין מ"ש כי שנראה לאה^{23, 22, 21} כו'. הרי יעקב השיג ודאי בעלמי' [בעלמא] דאתכסי'.²⁴

ولفهم ما كُتب: «أن ليا كانت مكروهة» وما إلى ذلك، فإن يعقوب (יעקב) أدرك العالم الخفي يقيناً!

وهنا يبرز سؤال: تقول التوراة إن ה' رأى «أن ليا كانت مكروهة»، أي إن يعقوب أحبّها أقل من راحيل. فلماذا فضّل يعقوب الكلام على مستوى الفكر الأسمى، وهو قادر يقيناً على إدراك العالم الخفي؟ (وتلاحظ حاشية كيهوت أن المقال الموازي في كتاب تורה حاييم (تורה حיים) يقول إن يعقوب لم يدركه أصلاً، لأن العالم الخفي يعني هناك جذر ليا، وهو فوق كل إدراك.)

אך הענין כי יעקב נק' בריח התיכון²⁵ המברית מן הקצה אל הקצה.²⁶ פי' שהוא הממשיך אור א"ס ב"ה מן הקצה עליונה (היינו הקו הבוקע החלל כמ"ש במ"א)²⁷ מבחי' כתר למטה ולכן נאמר בו תוספת וי"ו ואלקי יעקב.

لكن التفسير هو أن يعقوب يُسمّى «العارضة الوسطى التي تمتد من طرف إلى طرف». أي إنه هو الذي يستمد النور اللانهائي (אור אין סוף، Or Ein Sof)، تبارك هو، من الطرف الأعلى (أي من خط النور (קו، kav) الذي يشقّ الفضاء الخالي، كما ورد في موضع آخر)، من مستوى التاج (כתר، Keser)، إلى أسفل؛ ولذلك أُضيفت في اسمه واو زائدة: «و ה' الخاص بיעقوب».

يسمّي الزواهر (זהר) يعقوب «العارضة الوسطى» في المسكن، التي كانت تمرّ عبر جميع الألواح من طرف إلى طرف. ويستمد يعقوب النور اللانهائي من الطرف الأعلى، أي خط النور، وهو الخط الرفيع الذي يدخل الفضاء الخالي الذي خلفه الانكماش (צמצום، tzimtzum)، من التاج إلى أسفل، عبر كل مستوى. وتشير الواو الزائدة في «و ה' الخاص بיעقوب»، التي لا توجد في اسمي إبراهيم (אברהם) وإسحاق (יצחק)، إلى هذا الاستمداد إلى أسفل: فحرف الواو العبري (ו"ו، vav) خطّ مرسوم إلى أسفل.

וכן והנורא²⁸ שמייחד ומחבר חו"ג [חסד וגבורה] ע"י המשכת והארת האין והיינו ע"י בחי' בטול. וכל ההמשכו' שלו הוא עד הקצה התחתונה. דהיינו בבחי' מלכות עלמא דאתגלייא.

وكذلك «والمهيّب»، لأنه يوحد ويصل الإحسان (חסד, Chesed) والشدة (גבורה, Gevurah) باستمداد العدم (אין, Ayin) [اللاشيء] وإشراقه، أي من خلال مستوى إبطال الذات (ביטול, bittul). ويبلغ كل استمداده الطرف الأدنى، أي مستوى الملكوت (מלכות, Malchus)، عالم الانكشاف.

في البركة «العظيم والجبار والمهيّب»، تقابل الكلمات الثلاث إبراهيم (الإحسان) وإسحاق (الشدة) ويعقوب، «المهيّب»، الذي يصل بينهما. وهو قادر على توحيد الإحسان والشدة لأنه يستمد العدم الإلهي، الذي يعلوهما كليهما؛ ويظهر هذا في الإنسان بوصفه إبطالاً للذات. ولا يتوقف استمداده في منتصف الطريق، بل يبلغ «الطرف الأدنى»، أي الملكوت، عالم الانكشاف.

וזוהו ויאהב (יעקב) גם את רחל²⁹ מלאה שכל תשוקתו היה להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעלמא דאתגלייא שע"יז יוכלו הכל לקבל משא"כ מבחי' עלמא דאתכסייא כו'

وهذا هو [معنى] «وأحبّ (يعقوب) راحيل أيضًا أكثر من ليا»: فقد كان كامل تطلّعه أن يتجلّى النور اللانهائي، تبارك هو، في الأسفل، في عالم الانكشاف، إذ يستطيع الجميع أن يتلقّوا منه، بخلاف مستوى العالم الخفي، وما إلى ذلك.

ولهذا أحبّ يعقوب راحيل أكثر من ليا. فقد انحصر تطلّعه كله في أن يتجلّى النور اللانهائي في الأسفل، في عالم الكلام المنكشف، لأن الجميع يستطيعون عندئذٍ أن يتلقّوه، بخلاف الحال في العالم الخفي.

ולכן כתיב וישק³⁰ יעקב לרחל³¹ על דרך שנקוד על וישקהו

ولذلك كُتب: «وقبّل يعقوب راحيل»، على نحو [ما ورد بشأن] الكلمة المنقوطة «وقبّله»:

ولهذا تروي التوراة أن يعقوب قبّل راحيل، وبقراً الأثر ريبّه (אדמו"ר הזקן) هذه القبة على نحو الكلمة المنقوطة «وقبّله»، حين التقى عيسو (עשו) بיעقوب. ويورد راشي قراءتين لتلك النقاط: إما أن عيسو لم يقبّله من صميم قلبه، أو، على حدّ قول الحاخام שמعون بار يوحאי (רבי שמעון בר יוחאי)، أن شفقة عيسو تحرّكت في تلك اللحظة فقبّله من كل قلبه؛ وتُظهر الأسطر التالية أن الأثر ريبّه يقصد قبلة صادرة من أعماق المحبة.

דהיינו שבחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] **שהוא זיווג נשיקין ואתדבקו' רוחא ברוחא עד"מ הנשיקין שבאין מפנימית האהבה (עמ"ש במ"א ע"פ ישקני מנשיקות^{32,33} וע"פ אמצאך בחוץ אשקך)^{34,35} וגם בחי' זו המשיך ברחל.**

أي إن مستوى الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah) والمعرفة (דעת, Daas), وهو اتحاد القُبل والتصاق الروح بالروح، على مثال القُبل التي تنبع من البعد الباطني (פנימיות, pnimiyus) للحب (انظر ما شُرح في موضع آخر في تفسير «ليقبلني بقبلات» و«أجذك في الخارج فأقبلك»); وهذا المستوى أيضًا جذبه إلى راحيل (רחל).

القبلة، بلغة الزوهار (זהר)، اتحاد الروح بالروح، وهو القرب الباطني الناشئ من جوهر الحب؛ وفي الصفات المنبثقة (ספירות, Sefiros) يقابل ذلك القوى العقلية: **חכמה** و**בינה** و**דעת**. وقد جذب يعقوب (יעקב) هذا المستوى الباطني العقلي أيضًا إلى راحيل، لكي يحمل الكلام عمق الفكر. ويشير الأثر ربيبي (אדמו"ר הזקן) إلى شروحه هو لآيتين من سفر نشيد الأنشيد تتناولان التقبيل.

וז"ש [וזהו שכתוב] **אעבדך שבע שנים ברחל³⁶ בתך הקטנה כי לבן הוא בחי' לובן העליון^{37,38} מקור**
החסדים שכולו רחמים פשוטים דלית שמאלא בהאי עתיקא³⁹

وهذا ما كُتب: «أخدمك سبع سنين من أجل راحيل ابنتك الصغرى». فلابان (לבן) هو مستوى البياض العلوي (לובן, loven), مصدر الإحسانات (חסדים, chasadim), وهو رحمة محضة بكليتها، إذ «لا جانب أيسر في هذا العتيق (עתיקא, Atika) [القديم]»؛

«أخدمك سبع سنين من أجل راحيل ابنتك الصغرى»: يخدم يعقوب لابان لكي يجذب نور لابان إلى أسفل، إلى راحيل، أي إلى الكلام، وهو المستوى الأدنى. فلابان، الذي يعني اسمه «أبيض»، هو بحسب تعليم الأريزال (האריז"ל) «البياض العلوي»، مصدر كل إحسان، أي رحمة خالصة لا يشوبها حكم. ويقول الزوهار عن هذا المستوى، عتيقا (القديم)، إن «ليس فيه جانب أيسر»، أي لا شدة فيه مطلقًا.

רק שלמטה נשפל בלבן גשמי⁴⁰ ומ"מ כתיב כלו הפך לבן טהור⁴¹ הוא אפי' [אפילו] הנגע כו' ועל לבן
כתיב וישכם לבן בבקר⁴² שבכ"י [שבכל יום] **מתגבר ונמשך אור החסד עליון.**

لكن ذلك هبط في الأسفل إلى لابان مادي. ومع ذلك، كُتب: «قد صار كله أبيض، فهو طاهر»، حتى إن كانت الإصابة، إلخ. وعن لابان كُتب: «وبكر لابان في الصباح»، لأن نور الإحسان العلوي (חסד, Chesed) يقوى كل يوم ويُجذب إلى أسفل.

كان لابان المادي مخادعًا، لكن أصله مقدس: فالبياض العلوي هبط إلى أسفل شديدًا حتى صار إنسانًا ماديًا. ويوضح قانون داء **צרעת** (tzaraas) [آفة جلدية طقسية] ذلك: فعندما تغطي البقعة البيضاء الجسد كله، يكون الشخص طاهرًا. وتشير الآية «وبكر لابان في الصباح» إلى أن الصباح، وقت الإحسان، هو الوقت الذي تشتد فيه قوة الإحسان العلوي وينساب إلى أسفل كل يوم.

القسم 3 • 21

עقم רاحיל وأبناء ليئة

القسم 4 • 21

الفكر والعمل معاً

2 וינשק לבניו⁴³ ובנותיו שנמשך בכל פרצופי האצ"י זכרים ונקבות. ואח"כ ולבן שב למקומו למעלה מעלה ויעקב הלך לדרכו⁴⁴ להמשיך בחינת לבן העליון הנ"ל למטה מטה ברחל בתו הקטנה בחי' דבור כו'.

«فَقَبِلَ بَنِيهِ وَبَنَاتِهِ»: [أي] إن ذلك امتدَّ إلى جميع التكوينات (פרצופי, partzufim) في عالم الانبثاق (אצילות, Atzilus)، ذكوراً وإناثاً. ثم «عاد لابان (לבן) إلى مكانه»، إلى علوِّ فَعْلُوٍّ، و«مضى يعقوب (יעקב) في طريقه» لِيُنْزَلَ مستوى البياض العلوي المذكور آنفاً إلى أسفل فأَسْفَلَ، إلى راحيل (רחל)، ابنته الصغرى، مستوى الكلام، إلخ.

قَبْلَ لابان، أي البياض العلوي، بنيه وبَنَاتِهِ: فتدقَّقْ إحسانه إلى جميع التكوينات (פרצופי, partzufim) في عالم אצילות، الذكورية والأنثوية على السواء. ثم «عاد إلى مكانه»، منسحباً إلى أصله السامي، فيما «مضى يعقوب في طريقه»؛ إذ كانت مهمته أن يُنْزَلَ ذلك البياض العلوي إلى أعماق سحيقة، إلى راحيل، مستوى الكلام.

ולכן היתה רחל עקרה⁴⁵ כי ההולדה מבחי' הדבור הוא להיות הגילוי בבי"ע וא"א להיות הולדה וגילוי בבי"ע שהרי הנבראים הם נפרדים וא"א להתגלות להם בחי' לבן העליון הנ"ל.

ولذلك كانت راحيل عاقراً، لأن الولادة من مستوى الكلام تعني أن يكون هناك تجلُّ في عوالم الخلق (בריאה, Beriah)، والتكوين (יצירה, Yetzirah)، والفعل (עשיה, Asiyah)؛ ومن المتعذر أن تكون هناك ولادة وتجلُّ في بריאה ויצירה ועשיה، لأن المخلوقات منفصلة، ومن المتعذر أن يتجلَّى لها مستوى البياض العلوي المذكور آنفاً.

وهذا يفسِّر عقم راحيل. فأن «يلد» الكلام يعني أن تتجلَّى الألوهية في العوالم السفلى، بריאה ויצירה ועשיה، حيث تشعر المخلوقات بأنها منفصلة عن ה'. ولا تستطيع هذه المخلوقات تلقِّي البياض العلوي بصورة مكشوفة، ولذلك تعذّرت الولادة من راحيل.

(ומש"ל [ומה שכתוב לעיל] דרחל נק' עלמא דאתגלייא מ"מ להיות הגילוי ע"ד בחי' לידה הוא קשה ביותר כו' ויש חילוק גדול בין שארי השפעות לבחי' לידה שהוא גילוי עליון יותר ועמ"ש בזוהר פ' פנחס דרמ"ט)⁴⁶

(وأما ما قيل آنفاً من أن راحيل تُسمّى العالم المكشوف، فمع ذلك، فإن حصول التجلّي على نحو مستوى الولادة أمر بالغ الصعوبة، إلخ. وثمة فرق كبير بين سائر أنواع التأثير ومستوى الولادة، وهو تجلّ أسمى. انظر ما كُتب في الزohar (זהר، זהר)، قسم פינחס، الصفحة 249).

يستبق الأتر ربي (أدم"ר הזקן) اعتراضاً: راحيل هي «العالم المكشوف»، فلماذا لا تكشف؟ لأن الولادة ليست تدقّقاً عادياً للتأثير؛ فهي تُظهر شيئاً من جوهر الوالد الخفي كما هو، وهذا ضرب أسمى بكثير من التجلّي، ومن الصعب جدّاً تحقيقه في العوالم السفلى. ويحيل إلى الزohar في פינחס، الصفحة 249، لبيان هذا الفرق.

אבל לאה שהיא המחשבה ילדה ששה בנים שהם הספי' [הספירה / הספירות] שבאצ"י⁴⁷ עצמו ששם היה שרש השבטים ולכן נק' שבטי⁴⁸ יה.

أما ليئة (لاה)، التي هي الفكر، فولدت ستة أبناء، وهم الصفات المنبثقة (سפירות، Sefiros) في عالم أצילות نفسه، إذ كان هناك أصل الأسباط؛ ولذلك سُمّوا «أسباط יה (Yah)».

لقد ولدت ليئة، أي الفكر، ستة أبناء. وكانت ولادتهم في عالم أצילות نفسه، بين الصفات المنبثقة (سפירות)، حيث لا يحول الإحساس بالانفصال دون التجلّي؛ وهناك أصل الأسباط، ولذلك يسمّاهم صاحب المزامير «أسباط יה». יה (Yah)، الياء والهاء، هما أول حرفين من اسم ה' (Havayah)، ويرمزان إلى الحكمة (חכמה، Chochmah) والفهم (בינה، Binah)، أي مستوى الفكر.

יהודה הפעם אודה⁴⁹ בחי' בטול והודאה הרי הוא נמשך ומסתעף מן המחשבה דוקא.

يهودا (יהודה)، «هذه المرة سأقرّ» (أודה، odeh)، هو مستوى إبطال الذات (ביטול، bittul) والإقرار؛ وهو ينبثق ويتفرّع من الفكر تحديداً.

سمّت ليئة ابنها يهوذا انطلاقاً من قولها: «هذه المرة سأقرّ» (أודה، odeh). والإقرار ضرب من إبطال الذات (ביטול)، وهذا الخضوع أمام ה' ينشأ من الفكر، من التأمل، لا من الكلام.

וכן ראובן ושמעון ראייה ושמיעה הוא ג"כ למעלה מבחי' הדבור אלא מן המחשבה הן נמשכים כו' (כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה^{51, 50} כו')

وكذلك فإن رأوبين (ראובן) وشمعون (שמעון)، أي الرؤية والسمع، هما أيضًا فوق مستوى الكلام؛ بل ينبثقان من الفكر، إلخ. (كما شُرح في موضع آخر في تفسير «يهودا، أنت»، إلخ.)

يأتي اسم رأوبين من «الرؤية»، واسم شمعون من «السمع»: فعند ولادتهما قالت ليئة إن اسم ه' (Havayah) «رأى ضيقي» و«سمع» (التكوين 29:32-33). فالرؤية والسمع يتلقيان بدلاً من أن يعبرا، ولذلك فهما أيضًا فوق الكلام وينبعان من الفكر. ويحيل الألتز ريبى إلى مقاله في «يهودا، أنت»، حيث تكون رؤية رأوبين تأملًا يثير الحب، ويكون سمع شمعون إصغاءً يفضي إلى الخشية.

וגם לוי שהוא בחי' התקשרות כמ"ש הפעם ילוה⁵² כו' נמשך ונולד ג"כ מן המחשבה

وكذلك لاوي (לוי)، وهو مستوى الارتباط، كما ورد: «هذه المرة [زوجي] سيرتبط» (يلوه، yilaveh)، إلخ، ينبثق ويولد هو أيضًا من الفكر،

يأتي اسم لاوي من «سيرتبط» (يلوه، yilaveh): «هذه المرة سيرتبط زوجي بي». وهكذا يرمز لاوي إلى الارتباط (התקשרות، hiskashrus)، وهو رباط عميق للعقل، وهذا أيضًا يولد من الفكر.

כנראה בחוש במי שהוא בעל מחשבה שאינו מרגיש כלל בעסקים החולפים לפניו מחמת גודל התקשרות שיש לו בהמחשבה.

كما يتبين بالمشاهدة فيمن يغلب عليه الفكر؛ فهو لا يشعر مطلقًا بالأمر التي تجري أمامه، لشدة ارتباطه بالفكر.

يمكن لأيّ كان أن يلاحظ ذلك في شخص مستغرق في التفكير: فهو لا ينتبه لما يجري حوله، لأن ذهنه مشدود تمامًا إلى الفكرة.

וכמ"ש במדרש בעובדא דר' [דרבי] חייא רבה.^{53, 54} וכן גבי רבא (בפ' אר"ע [אמר רבי עקיבא])⁵⁵ דהוה מעיין בשמעתי' [בשמעתיה] כו'.

وكما زُوي في المدراس في قصة الحاخام حيّا ربّا (רבי חייא רבה)؛ وكذلك في شأن رافا (רבא)، في فصل «قال الحاخام عقيبا»، إذ كان منهمكًا في دراسته، إلخ.

توضح هاتان القصتان ذلك. ففي التلمود الأورشليمي (Kilayim 9:3، كما يبين حاشية Kehot)، لم يرق الحاخام حيّا ربّا أمام الحاخام يشماعيل بن الحاخام يوسي في الحمام، لأن ذهنه في تلك اللحظة كان يستعرض سفر المزامير كله؛ ويروي التلمود البابلي أن رافا، إذ استغرق في الدراسة، لم ينتبه إلى أن أصابعه كانت تنزف.

ולכן יצא ממנו משה⁵⁶ שהיה כבד פה וכבד לשון⁵⁷ דהיינו שלגודל התקשרותו בבחי' בטול⁵⁸ ונחנו מה⁵⁹ לא היה יכול להיות משפיע כו' שהיא בחי' הדבור כו'

ולذلك جاء منه موسى (مשה)، الذي كان «ثقیل الفم وثقیل اللسان»؛ أي إنه، لشدة تعلّقه بمستوى أو جانب (بחינה، bechinah) إبطال الذات (بیتول، bittul)، وبقوله «وما نحن؟»، لم يكن يستطيع أن يكون ممن يمنحون الآخرين، إلخ، وهذا من جانب الكلام، إلخ.

ولهذا نزل موسى من لاوي. قال موسى إنه «ثقیل الفم وثقیل اللسان»: كان تعلّقه بـ ה' وإبطال ذاته، اللذان عبّر عنهما بقوله «وما نحن؟»، عميقين إلى حد أنه لم يكن يسهل عليه أن يتجه إلى الخارج ليعطي الآخرين؛ والعتاء للآخرين هو جانب الكلام.

ועיקר ההפרש בין התקשרות דלוי שהוא בחי' בטול ובין הודיה דיהודה שהוא ג"כ בחי' בטול הוא כי יהודה הוא בחי' הבטול בגילוי כענין מודים שכורע ומשתחוה

والفرق الأساسي بين تعلّق لاوي، وهو من جانب بیتول، وشكر يهوذا (יהודה)، وهو أيضًا من جانب بیتول، هو أن يهوذا يمثّل بیتول في صورة ظاهرة، كما في [بركة] «مودים» (Modim)، حين ينحني المرء ويسجد.

يُميّز ألتّر ربّي الآن بين تعلّق لاوي وشكر يهوذا، مع أن كليهما من جانب إبطال الذات. فإبطال الذات عند يهوذا ظاهر وخارجي، مثل الانحناء في «موديم»، بركة الشكر في الصلاة المعروفة بالأמידاه، حيث ينحني المرء جسده.

ולכן יצאו ממנו מלכי בית דוד שבטולם הוא בחי' הבטול שבהתגלות וחיצוניות.

ולذلك جاء منه ملوك بيت داود، الذين يمثّل ما عندهم من بیتول في البعد الظاهر (חיצוניות، chitzoniyyus) وفي الانكشاف.

وهكذا يجسّد ملوك بيت داود، المنحدرون من يهوذا، إبطالاً للذات يظهر علنًا، في الانكشاف وفي البعد الظاهر.

אבל לוי שהוא בחי' ההתקשרות והבטול בפנימיותו ועצמותו הגם שבחיצוניות אינו נגלה כלל וכענין בטול דצבא השמים לך משתחווים⁶⁰ שהשתחואה של המלאכים אינו ענין השתחואה גשמיות אלא שמשתחוה⁶¹ ובטל בהשגתו ברוחניות

أما لاوي فهو جانب التعلّق وإبطال الذات في البعد الباطني (פנימיות، pnimiyyus) وفي جوهره، وإن لم ينكشف ذلك في الظاهر قط؛ ومثله إبطال الذات في قولنا: «جيش السماء يسجد لك»: فسجود الملائكة ليس سجودًا جسديًا، بل يسجد كلّ منهم ويخضع في إدراكه، على نحو روحاني.

إبطال الذات عند لاوي باطني وجوهري، ولا يظهر في الظاهر قط. وهو يشبه حال الملائكة التي قيل فيها: «جيش السماء يسجد لك»: ليس للملائكة أجساد يسجدون بها، فسجودهم هو خضوع كيانه في إدراكهم لـ ה'.

ולכן יצא ממנו משה (ועמ"ש במ"א ההפרש בין משה ואליהו שהוא גם כן עד"ז) ואח"כ ותעמוד מלדת שלא היה יכול להיות בחי' גילוי עוד.

ולذلك جاء منه موسى (وانظر ما شُرح في موضع آخر عن الفرق بين موسى وإلياهو (أليهو)، وهو أيضًا على هذا النحو). ثم «توقفت عن الإنجاب»، إذ لم يعد ممكنًا أن يكون ثمة مستوى من الانكشاف.

ולذلك جاء موسى، الأشد باطنية، من لاوي؛ ويشير التّر ربيّي إلى أن الفرق بين موسى وإلياهو يتبع النمط نفسه. وبعد أربعة أبناء، «توقفت ليئة عن الإنجاب»: فقد بلغ الانكشاف الذي يستطيع الفكر أن يثمره حدّه.

(ועמ"ש ע"פ טובה הארץ מאד מאד^{62,63} דענין דור המדבר שהיה מבחי' לאה עולם המחשבה וטענו למח צריכים לירד בבחי' עולם הדבור שהוא בחי' מל' ארץ תתאה לקיים המצות בדבור ובמעשה הלא זה אפשר לקיים גם ע"י התומ"צ [התורה ומצות] ברוחניות דהיינו ע"י המחשבה כו')

(وانظر ما شُرح في تفسير «الأرض جيدة جدًا جدًا»: إن جيل البرية كان من مستوى ليئة (لااه)، عالم الفكر؛ وقد احتجّوا قائلين: لماذا ينبغي أن نهبط إلى مستوى عالم الكلام، وهو مستوى الملكوت (ملכות، Malchus)، أي الأرض السفلى، لكي نتّمّ מצוות (mitzvos) بالكلام والعمل؟ أليس من الممكن أيضًا أن نتّمّ ذلك بالتوراة والوصايا على نحو روحاني، أي بالفكر، إلخ؟

تطبّق هذه الجملة الاعتراضية الطويلة الفكرة على جيل البرية، الذي كان متجذّرًا في ليئة، عالم الفكر. وحجتهم، كما يعرضها التّر ربيّي، هي: لماذا علينا دخول الأرض، أرض الملكوت السفلى، والالتزام بالوصايا بالكلام والعمل الجسديين، ما دامت التوراة والوصايا يمكن أن تُتّمّ على نحو روحاني، بالفكر؟

אך באמת היו בטעות גדול דע"י דבור ומעשה דוקא נמשך גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ביתר שאת לאין קץ כי נעוץ סופן בתחלתן⁶⁴ כו' ומרבע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] התפלל תקט"ו תפלות⁶⁵ ליכנס לארץ⁶⁶ כו'.

لكنهم كانوا في الحقيقة مخطئين خطأ كبيرًا، إذ إن انكشاف النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، تبارك هو، يُستجلب إلى الأسفل بفيض أعظم بما لا نهاية، وبالتحديد من خلال الكلام والعمل؛ لأن «نهايتها مغروسة في بدايتها»، إلخ. وقد صلّى موسى ربيّينو، ע"ה، خمسمئة وخمس عشرة صلاة ليدخل الأرض، إلخ.

لقد كانوا مخطئين خطأ جسيمًا. فالكلام والعمل الجسديان، تحديداً، يستجلبان النور اللانهائي بقوة أكبر بكثير، لأن، كما يقول ספר יצירה، «نهايتها مغروسة في بدايتها»: فالمرتبة الأدنى مرتبطة بالمرتبة الأعلى. ولهذا صلّى موسى ربيّينو، مع أنه كان من أهل باطن ليئة، 515 مرة كي يُسمح له بدخول الأرض؛ وهو العدد الذي يستنبطه المدرّاش من عبارة «وتوسّلت» (ואתחנן, va'eschanan).

ועפ"ז [ועל פי זה] יובן עוד ענין ויאהב יעקב את רחל⁶⁷ דוקא שהיא בחי' דבור ומעשה כי שנאה לאה ההפך מכוונת דור המדבר.

وعلى هذا، يتضح أيضا معنى «وأحبَّ يعقوب (يعقوب) راحيل (رحل)» على وجه الخصوص، إذ إنها مستوى الكلام والعمل؛ أما «وكانت لينة (لاה) مكروهة»، فهو نقيض مقصد جيل البرية.

وهذا يوضح أكثر لماذا أحبَّ يعقوب راحيل على وجه الخصوص: فهي تمثل الكلام والعمل. وكون لينة «مكروهة» هو عكس رغبة جيل البرية في البقاء في عالم الفكر.

ואמנם צריך ביאור מ"ש לאה הפעם ילוה אישי⁶⁸ אלי דוקא דודאי לא עלה על דעתה לאפוקי מבחי' דבור ומעשה.

لكن قول لينة: «هذه المرة سيلتصق بي زوجي»، على وجه الخصوص، يحتاج إلى بيان؛ إذ من المؤكد أنها لم تفكر في استثناء مستوى الكلام والعمل.

لكن هذا يثير سؤالاً بشأن لينة. فعندما قالت: «هذه المرة سيلتصق بي زوجي»، لم تكن تقصد بوضوح استثناء الكلام والعمل؛ فما الذي أرادتته إذن؟

אלא הענין כי באמת צ"ל ב' הבחי' מודו"מ [מחשבה דבור ומעשה] דהא בלא הא לא סגי ועמ"ש במ"א בענין לויתן⁶⁹ ושור הבר שהוא ג"כ ענין ב' בחי' הנ"ל לויתן לשון התקשרות בחי' בטול דנוני ימא כמו הפעם ילוה כו'

بل إن الأمر هو أنه لا بد حقا من كلا المستويين: الفكر من جهة، والكلام والعمل من جهة أخرى؛ إذ لا يكفي أحدهما دون الآخر. وانظر ما ورد في موضع آخر في شأن لويathan (لويثان، Livyasan) والثور البري، وهو أيضا شأن المستويين المذكورين أعلاه: فكلمة لويathan تدل على الارتباط، وهو مستوى إبطال الذات (بيטول، bittul) لدى أسماك البحر، كما في «هذه المرة [زوجي] سيلتصق» (يلوه، yilaveh)، إلخ.

والجواب أن كلا المستويين ضروري: الفكر من جهة، والكلام والعمل من جهة أخرى، ولا يكفي أحدهما وحده. ويمثل لويathan والثور البري في وليمة المستقبل هذين المستويين: فكلمة لويathan، التي تشترك في جذرها مع كلمة yilaveh («يلتصق»)، ترمز إلى أسماك البحر التي تعيش بكليتها في مصدرها، وتكون في حالة إبطال الذات أمامه.

ולאה רצתה שיהיה העיקר ע"י בחינה זו ע"ד שאמרו בחסידים הראשונים⁷⁰ שהיו שוהין ט' שעות בכל יום בתפלה שהוא כענין בטול והתקשרות הנ"ל דמחשבה כו'.

وأرادت ليئة أن يكون الأساس من خلال هذا المستوى، على نحو ما قيل عن الأتقياء الأوائل (חסידים, Chassidim)، الذين كانوا يمكنهم تسع ساعات كل يوم في الصلاة؛ فهذا يشبه إبطال الذات والارتباط المذكورين أعلاه في الفكر، إلخ.

أرادت ليئة أن يكون الارتباط الباطني هو الأساس، وأن يكون الكلام والعمل في مرتبة ثانوية. وهذا يشبه حال الأتقياء الأوائل، الذين يصفهم التلمود بأنهم كانوا يمكنهم ساعة، ويصلون ساعة، ثم يمكنهم ساعة، ثلاث مرات في اليوم؛ أي تسع ساعات في الصلاة، مستغرقين في إبطال الذات والارتباط الذهني.

ואימתי תורתן נעשית אלא מתוך שחסידים הן כו' הרי רוב עסקם היה עד"ז (ומבואר ענין זה לקמן בד"ה ששים המה מלכות⁷¹ כו' אחת היא יונתי⁷² כו')⁷³

«ومتى تتم دراسة توراتهم؟ بل لأنهم أتقياء»، إلخ؛ وهكذا كان معظم انشغالهم من هذا القبيل. (وقد بُيِّنَ هذا الأمر أدناه، في المقال الذي يبدأ بعبارة «ستون ملكة»، إلخ، «واحدة هي حمامتي»، إلخ).

يسأل التلمود كيف كان أولئك الأتقياء يدرسون التوراة ويؤدون أعمالهم، ويجب بأن توراتهم محفوظة وأعمالهم مباركة لأنهم أتقياء. وهكذا كان معظم انشغالهم بالارتباط الباطني؛ ويشرح الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) هذا الأمر بإسهاب في المقال الذي يبدأ بعبارة «ستون ملكة... واحدة هي حمامتي».

ואמנם יעקב ידע שזה אי אפשר רק לבני עלייה שהן מועטים אבל כל ישראל עיקר רוב העסק הוא ע"י דבור ומעשה

لكن يعقوب كان يعلم أن هذا لا يتيسر إلا للقلة من أبناء الارتقاء (בני עלייה, bnei aliyah)؛ أما عموم إسرائيل، فمعظم انشغالهم الأساس يكون بالكلام والعمل.

لكن يعقوب كان يعلم أن هذا المسلك لا يتيسر إلا لأبناء الارتقاء، وهم قلة من أصحاب المرتبة الرفيعة، بحسب تعبير التلمود. أما شعب إسرائيل ككل، فالخدمة الأساس تكون بالكلام والعمل: دراسة التوراة وأداء المیتزفوت العملية.

ולכן היה באהל רחל⁷⁴ עיקר קביעותו שהוא בחי' דומ"ע [דבור ומעשה] ומ"מ צ"ל ג"כ מחשבה שמזה נמשך ראייה ושמיעה לאסתכלא ביקרא דמלכא כו'

ولذلك كان مسكنه الأساس في خيمة راحيل، وهي مستوى الكلام والعمل. ومع ذلك، لا بد أيضا من الفكر، الذي ينبع منه البصر والسمع، «للتأمل في جلال الملك»، إلخ.

لذلك جعل يعقوب خيمة راحيل مسكنه الأساس، كما يقول راشي (רש"י) في تعليقه على عبارة «دخل خيمة راحيل»: كان يعقوب معها دائما. ومع ذلك، لا بد من الفكر أيضا، إذ ينبع منه «البصر والسمع» (ראובين وشمعون)، «للتأمل في جلال الملك»، أي التأمل الذي يثير الحب.

וכל האומר אין לי אלא תורה⁷⁵ כו' אלא צ"ל רי"ש [רצוא ושוב] רק כי אז נעוץ סופן כו':

ו«כל من يقول: ليس لي إلا التوراة»، إلخ. بل لا بد من البصر والسمع؛ غير أن النهاية عندئذ «مغروسة» في البداية، إلخ.

يقول التلمود إن من يزعم أنه لا يحتاج إلا إلى دراسة التوراة، من دون أعمال، لا نصيب له حتى في التوراة. وبالمثل، لا بد من الجمع بين البصر

والسمع اللذين ينبعان من الفكر، وبين العمل؛ إذ عندئذ تتصل النهاية بالبداية، ويستجلب الفعل الأدنى أسمى نور إلى الأسفل.

في العمل الروحي

قد ينجذب المرء إلى خدمة باطنية محضة، قوامها التأمل والتعلق، لكن الخدمة الأساسية لدى معظمنا هي دراسة التوراة بالنطق بها، وأداء الوصايا (מצוות, mitzvos) عملياً، لأن النور اللانهائي يتجلى على أكمل وجه في ذلك بالذات. غير أن العمل يجب ألا يكون خالياً من المضمون: فلا بد أن يصاحبه الفكر، أي «الرؤية والسمع» العقليان، تماماً كما جعل يعقوب خيمة راحيل مسكنه الأساسي، لكنه احتاج أيضاً إلى أبناء لبنة، أي الرؤية والسمع.

أسئلة للنقاش

1. لماذا يكون مستوى لبنة، أي الفكر، أسمى من راحيل، أي الكلام، ومع ذلك أحب يعقوب راحيل أكثر؟
2. كيف يمكن لأرض إسرائيل بعد الخراب أن تتيح معانٍ أسمى مما أتاحتها في زمن الهيكل، مع أن الإلهية فيها أقل انكشافاً؟
3. ما الفرق بين إبطال الذات لدى يهوذا وإبطالها لدى لاوي، ولماذا جاء الملوك من أحدهما وموسى من الآخر؟
4. ما الخطأ الذي وقع فيه جيل البرية، وكيف يجيب مبدأ «نهايتهم مغروسة في بدايتهم» عنه؟
5. ماذا أرادت لبنة حين قالت: «هذه المرة سيتعلق بي زوجي»، وكيف يوازن اختيار يعقوب بين الفكر والكلام والعمل؟

חواש

الفقرة 1

1 וּלְבָן שְׁתֵּי בָנוֹת

تحيل الحاشية القارئ إلى حواشي المصدر التي وضعها الربي، والمطبوعة في موضع سابق من طبعة كيهوت لهذا المقالة.

ملاحظة كيهوت

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. במפתח לאוה"ת כרך א מצייין המו"ל שהמאמר הוא משנת תקע"א — הוא בדף רטז, ב בהתחלת אתהלך לפני ה', ומציין ששייך לפסוק וללבן שתי בנות. בשינוים ועם הגהות, ראה מאמרי אדמו"ר נ"ך ע' קצד שמוסד על מאמר זה. בבוכ 1135 מד, א המאמר בגוכתי"ק הצ"צ באיזה שינויים, וז"ל שם: וללבן שתי בנות וגו' הנה לאה ורחל שהם אותיות מחשבה ודיבור היו שניהם מאירים בא"י בזמן הבית והיו בארצות החיים ב' ארצות והעיקר ה' בחי' רחל, כי המחשבה מתלבשת בתוך הדבור, ונודע כי רחל היא עלמא דאתגליא כמשל הדבור ולכן ה' אז בא"י תכלית הגילוי אלקותו ית' שהיו חכמים גדולים בעלי רוה"ק ונביאים ובפרט בהמ"ק השראת השכינה בקדוה"ק ואורים ותומים וירידת האש שלמעלה כו'. ואחר החורבן שגלו ישראל לבבל וגלתה עמהם השכינה שהיא בחי' רחל עלמא דאתגליא ואז היא בחי' דוקא אך א"כ ה' ראוי להיות בחי' גילוי אלקות ע"ד שהי' אז בא"י אך הענין כי בבבל היא בבחי' גלות בהע' שרים והעבודה היא בדרך בירורים כו' (ועי"ש ע"פ במדבר סיני) אבל בא"י נסתלקה רחל שהיא עלמא דאתגליא ונשאר בחי' לאה שהיא עלמא דאתכסיא שהוא באמת מדרגה יותר גבוה מרחל כמשל המחשבה שהיא למעלה מהדבור ולכן הצדיקי' הגדולים יכולים להשיג עכשיו בא"י השגות עליונות יותר גם מבזמן הבית (כיון ששייך בבחי' מחשבה עליונה כמו שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולם הדבור) וכמו האריז"ל שהשיג מה שלא השיגו תנאים ואמוראים משא"כ שארי האנשים לא יוכלו להשיג כי לאה היא אתכסיא כו'.

2 וּלְבָן שְׁתֵּי בָנוֹת

«وكان للابان (لبن) ابنتان: اسم الكبرى ليئة (لاה)، واسم الصغرى (هكטנה, haketanah) راحيل (רחל)». هذه الآية الافتتاحية للمقالة (مأמר, maamar); وفي إشارته إلى مقالة حانوكا، يقرأ التعبير «الصغرى» على أنه «حرف ه العبري الصغير».

Genesis 29:16 בראשית כ"ט:טז

וּלְבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לְאָה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית כט, טז.

3 לָאָה וּרְחֵל . . עֲלָמָא דַּאתְכַּסְיָא וְעֲלָמָא דַּאתְגַּלְיָא

يحيل أור التوراة إلى هذا المقطع في حديثه عن ليئة وراحيل بوصفهما العالمين الخفي والمكشوف.

ملاحظة كيهوت

באוה"ת שמיני כרך ב ע' תפט מצייין לכאן.

4 בארצות החיים

داود (דוד), שאכר'א ה' עלی إقناذه من الموت، يقول: «سأسير أمام اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) في أراضي الأحياء». ويُفهم الجمع «أراضي»

على أنه يشير إلى مستويي ليئة وراحيل، اللذين أضاءا في أرض إسرائيل.

Psalms 116:9 תהילים קט"ז:ט

אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:

I shall walk before the L-RD In the lands of the living

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים קטז, ט. בלקו"ת ואתחנן ג, ד מצייין לכאן.

5 והעיקר היה בחי' רחל

تحيل حاشية كيهوت إلى الموضع الذي يُشرح فيه هذا بمزيد من التفصيل: Likkutei Torah of the Arizal.

ملاحظة كيهوت

ראה לקו"ת להאריז"ל פ' לך ד"ה אל הארץ.

6 (שנקראת עקרת הבית)

عبارة «التي تُسمى دعامة البيت» غير موجودة في هذه المخطوطة.

ملاحظة كيهوت

בגוכתי"ק הצ"צ ליתא.

7 שנקראת עקרת הבית

في المزمور، تعني عبارة «يجعل عاقر البيت (עקרת הבית, akerey habayis) أمًا فرحة بالأبناء» المرأة العاقر في البيت. ويطلق أهل القبالة هذه العبارة على راحيل، التي كانت عاقرًا (עקרה, akarah)، ومع ذلك كانت دعامة البيت (עיקר, ikar); ويستعملها מאמר بهذا المعنى.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט

מוֹשִׁיבֵי עֲקֵרֹת הַבַּיִת אִם־הַבְּנִים שִׂמְחָה הִלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 רחל (שנקראת עקרת הבית)

بشأن عبارة «لكن راحيل كانت عاقرًا (עקרה)»، قال الحاخام إسحاق (רבי יצחק): «كانت راحيل هي عיקر البيت، عماده». وهذا مصدر إطلاق وصف عקרת הבית على راحيل، أي كونها الركن الأساس في البيت.

Bereshit Rabbah 71:2 בראשית רבה ע"א:ב

... לאמן של אלו אני מגרש?! ובסוף הוא מודה על הדבר, הה"ד (בראשית מז): וישתחו ישראל על ראש המטה מי היה ראש מטתו של אבינו יעקב, לא לאה?! ורחל עקרה אמר רבי יצחק: רחל היתה עיקרו של בית, כמה שנאמר: ורחל עקרה, עיקרה רחל. אמר רבי אבא בר כהנא: רוב מסובין עיקר של לאה היו, לפיכך עושים רחל עיקר. ורחל עקרה, רחל היתה עיקרו של בית. תני, רבי שמעון בן יוחאי: לפי שכל הדברים תלויין ברחל, לפיכך נקראו ישראל על שמה, (ירמיה לא): רחל מבכה על בניה, ולא סוף דבר ...

Another matter, “The L-rd supports all those who fall” (Psalms 145:14) – these are the barren women, who fall inside their houses. “And He straightens all who are hunched” (Psalms 145:14) – when the Holy One blessed be He remembers them with children, they stand erect. Know that it is so, as Leah was the unloved one of the household, but when the Holy One blessed be He remembered her, she stood erect.

them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

מلاحظة كهوت

ראה מגילה כט, א. ספרי מסעי לה, ד. ועוד.

13 משא"כ אחר חורבן . . ואינה מאירה כלל

יוצח אור התורה אן الفرق بين أرض إسرائيل وما يقع خارجها لا يزال قائماً حتى الآن، مع أن هذا النص يذكر أن العظماء من الصديقين وحدهم ينالون في الأرض مرتبة أعلى. ويخلص إلى أن بلوغ جوهر الأرض ممكن الآن من خلال دراسة التوراة الشفوية.

מلاحظة كهوت

באור"ת שלח ע' תנו מבאר שגם עכשיו יש הפרש בין א"י לחו"ל, וכאן מבאר שבזמן שאין בהמ"ק קיים אין יכולים להשיג בארץ יותר מבחול, רק הצדיקים הגדולים, וכתב ע"ז הצ"צ שם "ע"כ צ"ל דעכשיו עיקר ענין הארץ יכולים להשיג ע"י עסק התורה שבע"פ", ע"ש בארוכה.

14 כרחל לפני גוזזי, נאלמה

יصف النبي خادم ه', الذي يفسره راشي بأنه إسرائيل في المنفى، وهو يتحمل القهر صامتاً: «مثل نعجة (רחל, Rachel) أمام جرازيتها، صامتة». ويقرأ מאמר النعجة على أنها راحيل، أي الكلام الإلهي الذي يصمت في المنفى.

Isaiah 53:7 ישעיהו נ"ג:ז

נגש והוא נענה ולא יפתח פיו כשה לשבח יוכל ורחל לפני גזזיה נאלמה ולא יפתח פיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ישע"י נג, ז.

15 והעבודה היא בדרך בירורים

يضيف أور التوراة أن هذا هو المقصد الأساسي من اكتسائها: فهي تهبط من مرتبة إلى أخرى لتنقي، مستخرجة ما ابتلع.

מلاحظة كهوت

באור"ת בראשית כרך א ריו, א מציין ע"ז "זוהי עיקר התלבשותה שנופלת ממדרגה למדרגה לברר ולהוציא בלעם מפ"י."

16 (וכמ"ש ע"פ במדבר סיני)

تحيل الحاشية إلى المقالات عن «في بركة سيناء» في مطلع לקוטי תורה, במדבר. وتشرح إحداها (במדבר 5) أن الشرارات كانت تُنقى من تلقاء نفسها في زمن الهيكل بفضل التجلي العظيم في عالم الانبثاق، أما الآن فعلى الملكوت أن يهبط إلى عوالم الخلق والتكوين والفعل لتنقيتها؛ ولهذا تُسمى عندئذ «برية» (מדבר, midbar), مع ميم مفتوحة إضافية.

מلاحظة كهوت

ראה לקו"י פ' במדבר בתחלתה.

17 מ"ם פתוחה . . מ"ם סתומה

مناقشة للميم المفتوحة والمغلقة.

מلاحظة كهوت

That is what is written: "The L-rd saw that Leah was ... "unloved." "That Leah was unloved [senua]

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

9 (וכמו שפרש"י . . בא"י)

الإحالة الاعتراضية إلى راشي بشأن يونس وحزقيال غير موجودة في هذه المخطوطة.

מلاحظة كهوت

בגותית"ק הצ"צ ליתא.

10 וכמו שפרש"י גבי יונה ויחזקאל

الإحالة المرجعية من كهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מلاحظة كهوت

א, א.

11 ויחזקאל שאין הנבואה שורה אלא בא"י

يشرح راشي أن الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) يحلّ على النبي خارج الأرض فقط إذا كان قد حلّ عليه أولاً في الأرض؛ ويستشهد الأكثر ربي (אדמו"ר הזקן) بذلك ويشرح راشي لقصة يونس لإثبات القاعدة القائلة إن النبوة لا تحلّ إلا في أرض إسرائيل.

Rashi on Ezekiel 1:3 רש"י על יחזקאל א'ג'

... שליחתו אליהם ויונתן אף הוא כך תירגם מהווי הוי פתגם נבואה מן קדם ה' עם יחזקאל בר בוזי כהנא בארעא דישראל תב תניינות אתמלל עמיה במדינת ארעא כשדאי ויחזקאל גלה עם החרש והמסגר שגלו עם יהויכין: יד ה'. כל לשון יד האמורה בספר זה ובכל לשון נבואה אינה אלא לשון תוקף שהנבואה תוקפת על כרחו כאד' משתגע דיישטרי"צא בלע"ז:

lit. being] היה הָיָה. The word of the L-rd was [revealed] Heb Our Sages said (Mechilta to Exod. 12:1): "[It] had al- [was ready come," because the Shechinah does not rest upon a prophet outside the [Holy] Land, except by having first rested upon him in the Land. We learned in a Baraitha of the Mechilta (Exod. 15:9): [The verse 2:1,] "Son of man, stand on your feet," was the [actual] beginning of the Book, only there is no chronological order [in Scripture]. Others say that ... (12:1f). "Son of man, compose

On Your Way (Public Domain) • The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY)

12 שגלו ישראל וגלתה עמהם השכינה

يَعْلَم التلمود أنه حيثما نُفي بنو إسرائيل، رافقتهم سכינה. ويحدّد الأكثر ربي هوية هذه سכינה المنفية بأنها راحيل.

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א"ד'

תנא, רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה פמה תכבינו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שכל מקום שגלו — שכינה עמה. גלו למצרים — שכינה עמה, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביד בהיותם במצרים וגו'." גלו לבבל — שכינה עמה, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהו עתידין ליגאל — שכינה עמה, שנאמר: "ושב ה' אלקיך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמה מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with

כי שומע אל אביונים ה', אלו ישראל. דאמר רבי יוחנן: בכל מקום שנאמר דל עני ואביון, בישראל הכתוב מדבר. ואת אסיריו לא בזה, אלו העקרות, שהן אסורות בתוך בתיהן ועלובות, וכיון שהקדוש ברוך הוא

...

The L-rd saw that Leah was unloved, and He opened her "womb, and Rachel was barren" (Genesis 29:31). "The L-rd saw that Leah was unloved..." "For the L-rd hears the impoverished and does not despise His prisoners" (Psalms 69:34) – Rabbi Binyamin ben Levi said: The beginning of this verse does not correspond with its end, nor does its end correspond to its beginning. The verse should have said only: "For the L-rd hears the impoverished and does not despise the prisoners" or: "For the L-rd hears His impoverished and...

... His

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

24 הרי יעקב השיג ודאי בעלמ' דאתכסי'

תזיל החאשית תנאפא זארהא: פנהא אדרק יעקוב העלם החפי באתאיד, פי חין תכול «תורה חאיימ» (Torah Chaim) إنه لم يدركه قط. فالمقصود بالعالم الخفي هنا حروف الفكر: أما هناك, فالمقصود أصل لينة في باطن الفهم, الذي يتجاوز كل إدراك.

מلاحظة כיהוט

בתו"א רד"ה וללבן ב' בנות דיעקב השיג ודאי בעזאתכ"ס ובתו"ח שם דלא השיג כלל — לפלא גדול שהרי מפורש על אתר: בתו"א — שהמדובר באותיות המוח. בתו"ח — בשרש לאה, פני' בינה, שכל הנעלם מכל רעיון וכו'. ולהעיר 1) באוה"ת שם איך בכלל הענין שהשיג או לא השיג. 2) ע"ד החילוק בפני' כי שנואה בין תו"א ותו"ח — נחלקו ג"כ ב"ב (קכג, א) וב"ר רפעי"א. — לקו"ש ח"י ע' 214. במאמרי אדה"א נ"ך ע' קצו מבאר שהקושיא "למה אהב יעקב לרחל יותר מלאה דלכאורה בחי' לאה יותר עליון מבחי' רחל". וראה ביאורו"ז להצ"צ כרך ב ע' תשלז.

25 יעקב נק' בריח התיכון

يسمى الزوهار يعقوب «العازضة الوسطى» الممتدة من طرف إلى طرف. ويفهم الألتز רבי ذلك على أنه جذب للنور من التاج (כתר, Keser) نزولاً إلى الملكوت (מלכות, Malchus).

Zohar II, 175b זח"ב קעה, ב

Zohar III, 186a זח"ג קפו, א

מلاحظة כיהוט

זח"ב קעה, ב. זח"ג קפו, א ובכ"מ. באוה"ת בראשית כרך ב שצה, א מציין הצ"צ: "וכן מרומז ברבות פי ויגש פצ"ד".

26 בריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה

تعليمات ה' لموسى (משה) بشأن المسكن المقدس (משכן, Mishkan): «والعازضة الوسطى, في وسط الألواح, تمتد من طرف إلى طرف». ويطبق الزوهار ذلك على يعقوب.

Exodus 26:28 שמות כ"ו כ"ח

והברית התיכון בתוך הקרשים מברית מו"ה הקצה אליה הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 פי' שהוא הממשיך . . כמ"ש במ"א

معالجة مطوّلة لجذب يعقوب النور من الطرف الأعلى, أي خط النور الذي

נתבאר באוה"ת דרושים לשמע"צ ע' א'תת"י, ובספר הליקוטים-דא"ח מהצ"צ ערך אותיות אות מ (ע' תתג ואילך). ראה לקו"ת שמע"צ צג, ב.

18 עיין בזהר ר"פ תרומה דף קכ"ו ב'

يشير الألتز ربي (אדמו"ר הזקן) نفسه إلى مطلع الزوهار (זהר) في ترومة (תרומה). بوصفه مصدر أصل لينة (לאה), الذي يربطه بالميم المغلقة (מ"ם סתומה).

Zohar, Terumah 2:12–4:23 ספר הזהר, תרומה ב' י"ב-ד' כ"ג

19 וכמו האר"י ז"ל

يوسع النص الموازي المثال, فيذكر العريزال وتلاميذه, الذين نالوا روح הקודש ית ונכشاف אליהו (אליהו), وكذلك בית يوسف (Beis Yosef) ومن هم على شاكلته; وهي أمور لم توجد خارج الأرض.

מلاحظة כיהוט

במאמרי אדה"א נ"ך ע' קצה "כמו האר"י ז"ל ותלמידיו שזכו לרוה"ק וגילוי אליהו כו' והרב הב"י וכיוצא שלא נמצא כזה בחו"ל".

20 וכמו האר"י ז"ל . . בדורות הקדמונים

تقول المخطوطة إن العريزال نال ما لم ينله التنعائم والأمورائيم (تنعائم, Tannaim; אמוראים, Amoraim), بينما لا يستطيع سائر الناس بلوغه, لأن لينة هي العالم الخفي.

מلاحظة כיהוט

בבזך 1135 גוכתי"ק הצ"צ: וכמו האר"י ז"ל שהשיג מה שלא השיגו תנאים ואמוראים משא"כ שארי האנשים לא יוכלו להשיג כי לאה היא אתכסיא כו'; ולהבין מ"ש.

21 כי שנואה לאה

«ورأى اسم هـ (הוי' / שם הוי', Havayah) أن لينة مكروهة, ففتح رحمها; أما راحيل (רחל) فكانت عاقراً». والسؤال الذي تجيب عنه المقالة (מאמר, maamar): لماذا فَضّل يعقوب (יעקב) راحيل؟

Genesis 29:31 בראשית כ"ט:ל"א

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה:

And the L-RD saw that Leah was hated, and he opened her womb; but Rachel was barren

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כיהוט

בראשית כט, לא.

22 כי שנואה לאה

لا تقرأ الجمارا (גמרא) كلمة «مكروهة» على ظاهر معناها, لأن الكتاب لا ينتقص من شأن الصالحين؛ بل رأى هـ' أن أعمال عيسو (עשו) كانت مكروهة لديها. وتضع حاشية كيهוט هذا إلى جانب المدراس (מדרש, Midrash), بوصفه خلافاً موازيًا لاختلاف تفسير كلمة «مكروهة» في تורה أור (תורה אור) وتורה חאיימ (תורה חיים).

Bava Batra 123a בבא בתרא קכ"ג א

23 כי שנואה לאה

يفهم المدراس الأمر على ظاهره: كانت لينة «المكروهة في البيت» إلى أن ذكرها هـ' بالأولاد. وتورد حاشية كيهוט هذا إلى جانب بابا باترا (בבא בתרא), بوصفه خلافاً موازيًا حول معنى كلمة «مكروهة».

Bereshit Rabbah 71:1 בראשית רבה ע"א א'

וירא ה' כי שנואה לאה וגו' - (תהלים סט) כי שומע אל אביונים ה' ואת אסיריו לא בזה אמר רבי בנימין בן לוי: לא ראשו של פסוק הזה סופו, ולא סופו ראשו, לא היה צריך קרא למימר אלא, כי שומע אל אביונים ואת אסירים לא בזה, או כי שומע אל אביוניו ה' ואת אסיריו וגו', אלא,

יִחְתָּק הַחַיִּז הַמְּחִלִּי, נְזוּלָאֹּ לִי הַטָּרֵף הָאֲסֻפֵּל.

מلاحظة كيهوت

ראה אה"ת בראשית כרך ב שפה, ב ואילך. וראה בהביאור שם שפה, א ואילך.

28 והנורה

יִקוֹל מוֹסֵי לְיִשְׂרָאֵל אִן ה' לֵהֶם הוּא הָעֶזְרָא וְהַגְּבָרָה וְהַמְּהִיבָה; וְכֵן אֲדַרְגֵּי הַחֲכָמִים הַזֶּה הַכְּלָמָה בִּי הַבְּרָכָה הָאוֹלָא מִן הַטְּוָה הַקְּאִמָּה (עמידה, Amidah). וְכֵן תְּעָלִים הַחֲסִידוֹת (חסידות, Chassidus), תְּקַבֵּל הַכְּלָמָה הַטְּלָת הָאֲבָא, וְ«הַמְּהִיבָה» הוּא יַעֲקֹב, הַזֶּה יִבְרָךְ בֵּין הָאֲחֵסָן (חסד, Chesed) וְהַשְּׂדֵה (גבורה, Gevurah).

Deuteronomy 10:17 דברים י"ז

כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא-יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִחַם שָׂחַד:

For the L-RD your G-d, He is G-d of gods, and L-rd of lords, the great G-d, the mighty, and the awful, who regardeth not persons, nor taketh reward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ויאהב (יעקב) גם את רחל

בַּעַד אֲנִי תִזְוָג יַעֲקֹב (יעקב) הָאֲחֵתִין, «אֲחָבֵי רָחִיל (רחל) אֵינְךָ אֲכַר מִן לֵינָה (להא)». וְיִפְשֵׁר זֶה בָּאֵה תוֹק יַעֲקֹב אֶל הָאֲנִשְׁכָּף בִּי הָעָלָם הַזֶּה.

Genesis 29:30 בראשית כ"ט:ל

וַיֵּבֶא גַם אֶל-רַחֵל וַיֵּאָהֶב גַּם-אֶת-רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרֹת:

And he went in also unto Rachel, and he loved Rachel more than Leah, and served with him yet seven other years

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית כט, ל.

30 וישקהו

חֵינִי הַתִּקֵּי עֵיסוֹ (עשו) בִּיעֲקֹב, «קָבֵל»; וְהַכְּלָמָה מְכֻתֹּבֶה וְעָלֶיהָ נִקְטָה. וַיּוֹרֵד רָאשִׁי קְרֵאֲתִין: אֲנִי עֵיסוֹ לֹא יִקְבֵּל מִן כָּל לֵבָה, אוֹ אֵה, כִּמָּה יִקוֹל רִבִּי שְׁמֹעוֹן בָּר יוֹחָי (רבי שמעון בר יוחאי), תִּחְרָכֵת שְׁפָקֵתִי בִּי כֵּן הַלְּחָזָה לִפְקֵל מִן כָּל לֵבָה, וַיִּקְרָא הָאֲלֵתר רִבִּי (אדמו"ר הזקן) קְבֵלָה יַעֲקֹב לְרָחִיל עָלֵי נֶחֱו קְרֵאֲהַ כֵּן הַכְּלָמָה הַמְּנוֹקֶטֶה.

Genesis 33:4 בראשית ל"ג:ד

וַיֵּרָץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיַּחְבְּקוּהוּ וַיִּפֹּל עַל-צַוְאָרוֹ וַיִּשָּׁקוּהוּ וַיִּבְכּוּ:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 וישק יעקב לרחל

חֵינִי הַתִּקֵּי יַעֲקֹב בְּרָחִיל עַד הַבֵּר אֶת הַמָּוֶה, «קָבֵל יַעֲקֹב רָחִיל». וַיִּקְרָא זֶה עָלֵי אֵה אִתְּמַד יַעֲקֹב הַמְּסֻוִּי הַבָּאֲטִנִּי לְהַכְּמָה (חכמה, Chochmah) וְהַפְּהֵם (בִּינָה, Binah) וְהַמְּעִרָה (דַּעַת, Daas) אֶל רָחִיל.

Genesis 29:11 בראשית כ"ט:יא

וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת-קוֹלָהּ וַיִּבְכֶּה:

And Jacob kissed Rachel, and lifted up his voice, and wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית כט, יא.

32 ע"פ ישקני מנשיקות

«הַקְּבָלָה» הַנֶּה הִיא אֲנִשְׁכָּף הַמְּחָבֶה הַבָּאֲטִנִּי, כְּמַחְבֵּה הָאָב לִבְנֵה הַוָּחִיד, וְהִיא מְחָבֶה תְּפוּק מָה תְּעִבֵּר עִנֵּה הַכְּלָמָה וְלֹא תְּעִבֵּר עִנֵּה אִלָּא אֲנָפָס הַפֶּה. וְכֵן תִּכְשֹׁף הַטְּוָה עַן הַנּוֹר הַלֵּאנְהָנִי בְּקִפְזָה תִּתְּגָוֹר נִזְלָם הָעוֹלָם.

מلاحظة كيهوت

לְקוֹי"ת שֶׁה"ש א, ד. וְרָאָה אוּה"ת שֶׁה"ש ע, כד.

33 ישקני מנשיקות

הַכְּלָמָה הַאֲפִתְחָחִיָּה לְשִׁיר הַשִּׁירִים (שִׁיר הַשִּׁירִים), וְכֵן תוֹק הַמְּחֻבֶּבֶה: «לִיִּקְבֵּלְנִי בְּקִבְלָתֶיךָ פֶּה». וַיִּשְׁכֵּר הָאֲלֵתר רִבִּי אֶל שְׁרַחֵה הוּא לְהַזֵּה הָאֵיָה לְבִיָּן מַעֲנֵי «הַקְּבָלָה».

Song of Songs 1:2 שִׁיר הַשִּׁירִים א':ב'

יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי-טוֹבִים דְּדִידִי מִיָּין:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 וע"פ אמצאך בחוץ אשקך

תְּשִׁיר עֲבָרָה «אֲדַכּ בִּי הָאֲחָר» הַנֶּה אֶל אָנָּס תִּשְׁלַחֵם אֲמָלֵהֶם, כֹּלָה יִסְטַעִיבֹון דְּרָסָה הַטְּוָה בָּאֲסְתֵּמָר, וְכֵן זֶה יִסְטַעִיבֹון בְּלוֹג הַקְּרֵב הַזֶּה תִּמְלֵה «הַקְּבָלָה» מִן כְּלָל חֲדַמְתֵּם הָאֵלִיָּה עָאֲרָגָה.

מلاحظة كيهوت

לְקִמֹן כִּי תְרִמָּה פ, ג.

35 אמצאך בחוץ אשקך

תִּמְנֵי הַמְּחֻבֶּבֶה לוֹ כָּן חֲבִיבָהּ לָהּ כָּלֵאֲח: «לֹוֹגְדַתְכִּי בִּי הָאֲחָר, וְלִקְבֵּלְתְּכִי». וְזֶה שְׁרַח אַחֲרֵ מַעֲנֵי «הַקְּבָלָה» יִשְׁכֵּר אֵלֶי הָאֲלֵתר רִבִּי.

Song of Songs 8:1 שִׁיר הַשִּׁירִים ח':א'

מִי יִתְּנֶךָ כָּאֵה לִי יוֹנֵם שְׁדִי אֲמִי אֲמַצְאָךָ בְּחוּץ אֲשָׁקֶךָ גַּם לֹא-יָבֹז לִי:

Oh that thou wert as my brother, That sucked the breasts of my mother! When I should find thee without, I would kiss thee; Yea, and none would despise me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 אעבדך שבע שנים ברחל

קָל יַעֲקֹב לְלָבָן (לָבָן): «אֲחַדְמַכִּי שִׁבְעֵי שָׁנִים מִן אֶתְלֵ רָחִיל, אִבְתַּכִּי הַצְּגִרִּי». וְרָחִיל, «הַצְּגִרִּי», הִיא הַכְּלָמָה, אֵי הַמְּסֻוִּי הָאֲדִנִּי, הַזֶּה יִסְתַּמַּד יַעֲקֹב אֵלֶי נּוֹר לָבָן.

Genesis 29:18 בראשית כ"ט:יח

וַיֵּאָהֶב יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל וַיֹּאמֶר אֲעַבְדְּךָ שִׁבְעֵי שָׁנִים כְּרַחֵל בְּתָךְ הַקְּטָנָה:

And Jacob loved Rachel; and he said: 'I will serve thee seven years for Rachel thy younger daughter

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית כט, יח.

37 לבן הוא בחי' לובן העליון

תְּחִיל חָשִׁיָּה כִּיְהוֹת אֶל הַמּוֹזַע הַזֶּה יִשְׁרַח בִּיֵּה זֶה בְּמִזִּיד מִן הַתְּפִסִּיל: Etz Chaim.

מلاحظة كيهوت

ע"ח שְׁעַר הָעִקּוּדִים פ"א.

38 לבן הוא בחי' לובן העליון

בִּי הַפֶּסֶל הָאוֹל מִן שְׁעָר הָעִקּוּדִים (שְׁעַר הָעִקּוּדִים), יִכְתֹּב הָאֲרִיזָל (הָאֲרִיזָל) אֲנִי לָבָן הוּא סֵר הַבִּיאַשׁ הָעֹלָי הַזֶּה יִסְבֵּק עָלָם הָאֲנִשְׁכָּף

(אצילות, Atzilut) כלה, ואֵה יִנְשֵׁי המراحل המסמאת עֲקוּדִים (עקודים, Akudim), וְיִקְוִדִים (נקודים, Nekudim), וּבְרֻדִים (ברודים, Berudim). ויִסְתַּד האֵלֶּר רִבִּי אֶלֶּי זֶלֶק לְשֹׁר לֵאבָן בּוֹשֶׁפֶּה מִסְדֵּר הָאֲחֻסָּא.

Sefer Etz Chaim 6:2 עץ חיים ר'ב'

הנה אותן הדי' אלפין שצירינו לעיל בחוטם הם נכנסין בפה ונעשים שם די' הבלים והנה די'פ הבל גימ' קמ"ח כי ע"י השינים שבתוך הפה נטחנים אותן הדי' הבלים ונעשים קמח ונגמרת פעולתן ואל יקשה בעיניך מ"ש לעיל כי מן אור און שמאל הנכנס בפה נעשה ממנו חיצוניות הכלי ומן נקב חוטם שמאל נעשה פנימיות הכלי ועם היות כי אור מקיף גדול ומעולה מאור פנימי עם כל זה פנימיות הכלי גדול מחיצוניות הכלי כנראה בחוש העין מה שאין כן בחינת האורות כי אור הגדול שלא יוכל הכלי להגביל ולקבל בתוכו מאיר ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

39 דלית שמאלא בהאי עתיקא

يقول إدرا ربّا (אדרא רבא) إنه لا يوجد «جانب أيسر»، ولا حكم، في القديم (עתיקא, Atika). ويصف الأفة الخالصة للبياض العلوي.

Zohar III, 129a זח"ג קכט, א

מلاحظة كيهوت

זח"ג קכט, א.

40 רק שלמטה נשפל בלבן גשמי

مقالة عن الأصل المقدس للابان، أي البياض الفائق، وكيف سقط في لابان المادي المخادع.

ملاحظة كيهوت

ראה לקו"ש חט"י ע' 262.

41 כולו הפך לבן טהור

حكم داء צרעת (tzaraas): حين تكون الإصابة البيضاء قد غطت الجسم كله، يعلن الكاهن (כהן, kohen) أن الشخص طاهر، لأن «لقد صار كله أبيض؛ فهو طاهر». والبياض، حتى في الإصابة، يعكس أصلها المقدس.

Leviticus 13:13 ויקרא י"ג:י"ג

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָיָה כִּסְתָהּ הַצִּרְעָת אֶת־קְלִבְשָׁרוֹ וְשָׁהָר אֶת־הַנֶּגַע כָּלֹו הַפֶּה לָבָן טָהוֹר הוּא:

then the priest shall look; and, behold, if the leprosy have covered all his flesh, he shall pronounce him clean that hath the plague; it is all turned white: he is clean

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ויקרא יג, יג.

42 וישכם לבן בבקר

بعد عهده مع يعقوب (יעקב), «قام لابان باكراً في الصباح» ليودّع أهله. والصباح هو وقت الإحسان (חסד, Chesed); وتلفح الآية إلى أن الإحسان العلوي يزداد قوة كل يوم.

Genesis 32:1 בראשית ל"ב:א'

וַיִּשְׁכֶּם לָבָן בַּבֹּקֶר וַיִּנְשֹׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיִּבָּרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לָבָן לְמִקְמוֹ:

And Laban arose early in the morning, kissed his sons and daughters, and blessed them; and then Laban went and re-turned to his place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית לב, א.

الفقرة 2

43 וינשק לבניו

«ونَهَضَ لَابَانَ (لָבָן) بَاكِرًا فِي الصَّبَاحِ، وَقَبَّلَ أَبْنَاءَهُ وَبَنَاتَهُ وَبَارَكَهُمْ؛ ثُمَّ مَضَى لَابَانَ وَعَادَ إِلَى مَوْضِعِهِ». يُقْرَأُ ذَلِكَ عَلَى أَنَّهُ الْبَيَاضُ الْعُلَوِي الَّذِي يَتَدَفَّقُ إِلَى جَمِيعِ التَّشَكُّيَّاتِ فِي عَالَمِ الْإِنْبِثَاقِ (أَاصِلُوت, Atzilut), ثُمَّ يَنْسَحِبُ.

Genesis 32:1 בראשית ל"ב:א'

וַיִּשְׁכֶּם לָבָן בַּבֹּקֶר וַיִּנְשֹׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיִּבָּרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לָבָן לְמִקְמוֹ:

And Laban arose early in the morning, kissed his sons and daughters, and blessed them; and then Laban went and re-turned to his place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ויעקב הלך לדרכו

«ومضى يعقوب (יעקב) في طريقه» بعد فراقه لابان. وطريق يعقوب هي أن يُنْزَلَ الْبَيَاضُ الْعُلَوِي إِلَى رَاحِيل (רחל).

Genesis 32:2 בראשית ל"ב:ב'

וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיַּפְגְּעוּבוֹ מַלְאָכֵי אֱלֹהִים:

And Jacob went on his way, and the angels of G-d met him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 רחל עקרה

«ورأى اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) أن لينة (לאה) مكروهة، ففتح رحمها؛ أما راحيل فكانت عاقراً (עקרה, akarah)». وَيُسْتَشْهَدُ فِي هَذِهِ الْفَقْرَةَ بِشَطْرِي الْآيَةِ كِلَيْهِمَا.

Genesis 29:31 בראשית כ"ט:ל"א

וַיֵּרָא ה' כִּי־שָׂנוּאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רִחְמָהּ וְרָחֵל עֲקָרָה:

And the L-RD saw that Leah was hated, and he opened her womb; but Rachel was barren

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 (וימש"ל דרחל . . פנחס דרמ"ט)

יִשְׁרַח אֹר הַתּוֹרָה (אֹר הַתּוֹרָה) אֲנִי הַלּוּדָה הִיא אִנְכֻשָׁף הַחֲפִי כִּמָּה הוּא בִּי הַיּוֹרֶה, וְאֵה לֹא יִמְכֵּן אִנְזָל עָלֶיךָ אֶלֶּי בְרִיָּה עַל־צוּרָה; וְלִזֶּלֶק תַּעֲסֶרֶת הַלּוּדָה עַל־רָחֵל.

מلاحظة كيهوت

ראה אה"ת כאן ריז, ב שמבאר "כי הלידה הוא בחי' גילוי ההעלם כמו שהוא בעצמותו, וא"א להיות האצ"י כמו שהוא נמשך בבריאה, ולכן היתה מקשה ללדת". ע"ש.

47 שהם הספיי שבאצ"י

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كيهوت

ל"ית להאר"ז"ל פ' ויצא.

48 שבטי יה

يصف داود (דוד) أورشليم (ירושלים), التي «صعدت إليها الأسباط, أسباط ي"ה (Yah)». ويشير ي"ה, الحرفان الأولان من اسم ه', وهما الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בונה, Binah), إلى أن جذور الأسباط كامنة في الفكر, في عالم الانبثاق.

Psalms 122:4 תהילים ככ"ב:ד'

שִׁשְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבִטִיקָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהָדוּת לְשֵׁם ה'

54 וכמ"ש במדרש בעובדא דר' חייא רבה

תחיל חשיבה כיהות הנה היא לראות את האחאם חיה הכיביר (רבי חייא רבה) למי
ינחש אמה האחאם אסמאעיל בן האחאם יוסי (רבי ישמעאל ברבי יוסי),
לאן זהנה האן פי תלך הלחלה יסערש ספר המזמיר באמלה. והנה מאל
על האסגראק האם פי האכר.

Jerusalem Talmud Kilayim 9:3 תלמוד ירושלמי כלאים ט"ג

55 וכן גבי רבא (במ' אר"ע)

רא' אהד האדוקיבין ראא (רבא) מסגראקא פי האדאסה אל חד' אנה אסל אל
אסאבה ולמ ינחבה אל אנהא תנזר. והנה דליל אל אנהא תעלק הזנהי יאכל
המר אאפלא עמא יאכרי פי האלם הארגי.

Shabbat 88a שבת פ"ח א

מלאכה כהות

שבת פח, א.

56 ולכן יצא ממנו משה

יאכל לקוסי תורה אל צו אל זה האמא, ויאסגראק איהא אלזוהאר
(2:11b). ויאכל האכרה מוסי ב"סמא האכר", א' האנפוס הא תאכל אל
אסלה פי האלם אאילות.

מלאכה כהות

בלקו"ת צו ח, ג מציין לכאן וציין גם לדח"ב יא, ב.

57 כבד פה וכבד לשון

אל מוסי (משה) לה' אנה העליקה המשתלה: «אני תאכל האם ותאכל
האסא». ואל אסר אלך באנה נאיה תעלק האאני, הא אכל האלם האאר
אסירא אליו.

Exodus 4:10 שמות ד':י

ואמר משה אליה' בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם
משלשם גם מאז דברך אלי-עבדך כי כבד-פה וכבד לשון אנכי:

And Moses said unto the L-RD: 'Oh L-rd, I am not a man of
words, neither heretofore, nor since Thou hast spoken unto
'Thy servant; for I am slow of speech, and of a slow tongue

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 שלגודל התקשרותו בבחי' בטול

יאסא האם האנה אנה אנה מוסא אל חד' אנהא אנהאם למ
יאסרה; והוא מוסא מוסי, הא נאל האם אנהאם. והנה יאסא אנהאם
מוסא מוסי האאני האריד.

מלאכה כהות

ראא לקו"ת עקב יד, ב. סידור קי, ב. אוה"ת ויצא רז, א. באוה"ז להצ"צ ע'
אמז.

59 ונחנו מה

אל מוסי (משה) ואהרן (אהרן) ללשע' המאמר: «ומהא אנה אנה
אנהאם אנהאם?». והנה הוא האאני האאסיקי אנהאם האאם (בטול,
bittul) לדי מוסי.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ד

ובקר וראיתם את-קבוד ה' בשמים את-תלגותיכם עליה' ונחנו מה
תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD;
for that He hath heard your murmurings against the L-RD;
'and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a
testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 יהודה הפעם אודה

אנה אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם

Genesis 29:35 בראשית כ"ט:ל"ה

ותמר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את-ה' עלי-כן קראה שמו יהודה
ותעמד מלדת:

And she conceived again, and bore a son; and she said: 'This
time will I praise the L-RD.' Therefore she called his name
Judah; and she left off bearing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאכה כהות

בראשית כט, לה.

50 כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה

פי האל «אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
(45a), אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם

מלאכה כהות

לקמן ר"פ ויגש.

51 ע"פ יהודה אתה

ברכה יאסרה: «אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח

יהודה אתה יהודה אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on
the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down
before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 הפעם ילוה

אנה אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
(yilaveh). והנה הוא מוסא אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
(hiskashrus).

Genesis 29:34 בראשית כ"ט:ל"ד

ותמר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוה אישי אלי כיי-לדתי לו
שלשם בנים עלי-כן קראה שמו לוי:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Now this
time will my husband be joined unto me, because I have
borne him three sons.' Therefore was his name called Levi

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 וכמ"ש במדרש בעובדא דר' חייא רבה

האנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם
אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם אנהאם

מלאכה כהות

ראא ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

مناقشة صلوات موسى الخمسة والخمسة عشرة لدخول الأرض.

ملاحظة كيهوت

דב"ר יא, ו. ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' קיג.

يقول المדרاش إن موسى (מש) صلى 515 مرة ليدخل الأرض، وهو العدد المطابق للقيمة العددية لكلمة «וַאֲשַׁחֲנָן» (va'eschanan، «وتضرّع») (דברים 3:23)؛ وثُِّقَ حاشية Kehot المقطع بالرقم 11:6. وهذا دليل على أن دخول مجال الوصايا العملية (מצוות، mitzvot) يستحق مثل هذا التضّرع.

«وَأَحَبَّ يَعْقُوبَ (يَعْقُوبَ) رَاحِيلَ (رَاحِيلَ)». وَيُفَسِّرُ الْآنَ عَلَى أَنَّهُ مَحَبَّةٌ لِمَسْتَوَى الْكَلَامِ وَالْعَمَلِ.

Genesis 29:18 בראשית כ"ט:י"ח

וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדָּךָ שִׁבְעָה שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוּלָהּ הַקְטָנָה:

And Jacob loved Rachel; and he said: 'I will serve thee seven
' years for Rachel thy younger daughter

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يُشرح هناك أن لويathan (لويثان) هو اتصال «الشيء» المخلوق بـ«اللاشيء» الإلهي، من خلال التضحية بالنفس (מסירות נפש، mesirus nefesh) عند قول «واحد» في صلاة שמע (Shema)، وهذا يستجلب «سيرتبط بي زوجي»، مع حالة إلى هذا המאמר.

ملاحظة كيهوت

בלקו"ת שמיני יח, ג. נשא כא, ד מציין לכאן.

يُسَمَّى الصَّيِّقُونَ المستورون هناك «سَمَك البحر»: فكما يَغطِّي البحر السمك، ينتمون إلى العالم الخفي، ومن خلال خدمتهم الروحية يصلون العوالم بالنور اللانهائي (אור אין סוף، Or Ein Sof). وهذا هو لويثان، وهو لفظ يدل على الوصل، كما في «هذه المرة سيرتبط بي زوجي».

ملاحظة كيهوت

ראה לקו"ת שמיני ית, ב.

كان الأتقياء الأوائل ينتظرون ساعة قبل الصلاة، ويصلّون ساعة، ثم ينتظرون ساعة بعدها، ثلاث مرات في اليوم، أي تسع ساعات في المجموع؛ ويسأل التلمود متى كانوا يدرسون التوراة، ويجب بأن توراتهم كانت محفوظة لكونهم أتقياء. ويُستشهد بهذا مثلاً لطريقة لبنة (לֵבֶנָה) في التعلّق الباطني.

ברכות ל"ב ב:כ"ב-כ"ג Berakhot 32b:20-22

חסידיים הראשונים היו שוה"ן שעה אחת: מנא הני מילי? אמר רבי יהושע בן לוי, אמר קרא: "אשרי יושבי ביתך". ואמר רבי יהושע בן

يَسْبَحُ اللاويون في زمن عزرا (عزرا) ه' قالئين: «أنت وحدك اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) ... وجند السماء يسجدون لك.» سجدوا للملائكة روحى، وهو إبطال باطنى للذات؛ وهذا هو النموذج لإبطال الذات لدى ليفي (לוי).

Nehemiah 9:6 נְחֵמְיָה ט"ו

אֶת־הָאָדָם הַזֶּה לְבָדֶדָּה אֶתָּה עֲשֵׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכִלְיָאָדָם
הָאָרֶץ וְכִלְיָאָשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכִלְיָאָשֶׁר בָּהֶם וְאֵתָה מְחִיָּה אֶת־כֻּלָּם וְצָבָא
הַשָּׁמַיִם לָךְ מִשְׁתָּחוּיִם:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

تضيف المخطوطة برهاناً على أن انحناء الملائكة ليس جسدياً: فلو انحنى الملاك ميخائيل وهو يقطع مسافة خمسمئة سنة، لانشق الفلك.

ملاحظة كهف

בגוויי"ק הצי"צ [וכ"ה באוה"ת בשלה ע' שנה שמציין לכאן]: דבבא השמים
 לך משתחווים שאינו ענין השתחואה גשמית שהרי מיכאל מהלך ת"ק שנה
 היה כופף הרקיע כו': אלא שמשטחות. ע"כ. בסה"מ תרס"ט ע' קכו מציין
 לכאן.

يَعزَى هناك (38b) رفض الجواسيس دخول الأرض إلى أصلهم في لينة، عالم الفكر: فقد احتجوا بأن كل **מצוה** (mitzvah، تكليف ديني) يُؤدَّى بالكلام والعمل يمكن حفظه روحياً في الفكر، كما حفظ إبراهيم (**أברהام**) التوراة كلها قبل أن تُعطى. وقد أخطأوا؛ لأن الفعل وحده يُنزل الأنوار العليا حتى تخترق الأوعية. ولذلك توسل موسى أن يدخل الأرض، وتحيل الفقرة إلى هذا **maamar**.

ملاحظة كهت

לקו"ת שלח לה, ב. ושם מציין לכאן.

قال يشوع (יהושע) وكالب (כלב) للشعب، بعد تقرير الجواسيس: «إن الأرض جيدة جداً جداً». ويشير الأئتر ربي (אדמו"ר הזקן) إلى مقاله في هذه الآية، عن الجواسيس وجبل البرية.

Numbers 14:7 במדבר י"ד:ז'

וַיֹּאמְרוּ אֵלַי כָּל-עַדֹּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ
טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it .out, is an exceeding good land

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

«نهایتهم مودعة في بدايتهم، وبدايتهم مودعة في نهايتهم». وتُستعمل هذه العبارة لإثبات أن أدنى مستوى، وهو الفعل المادي، مرتبط بأعلى المستويات.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א'ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

الدراسة وحدها: لا بد من العمل، وهنا ينبغي أن يقتصر الفكر بالعمل.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד'-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוח דוי. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשייתם" — כל שישנו בעשייה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשייה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كهوت

יבמות קט, ב. נסמן לעיל ז, א.

לוי: המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו, שנאמר: "אך צדיקים יודו לשמך וישבו ושרים את פניהם".

The pious men of old used to wait an hour. Whence is this? R. Joshua b. Levi said : The Scriptures state, "Happy are they that dwell in Thy house" (Ps. lxxxiv, 5). R. Joshua b. Levi also said : He who prays should wait an hour after his prayer ; as it is said, "Surely the righteous shall give thanks unto Thy name, the upright shall dwell in Thy presence" (ibid. cxl. 14)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

ברכות לב, ב.

71 ששים המה מלכות

«هناك ستون ملكة». هذه هي الكلمات الاستهلالية للمقال اللاحق الذي يشير إليه الألتز ربي (أدمو"ר הזקן).

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו:ח'

ששים המה מלכות ושמנים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 אחת היא יונתי

«واحدة هي حمامتي, كاملتي». هذا جزء من المقال نفسه.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט'

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא ליולדתה ראיה בנות וראשויה מלכות ופילגשים ונהללות:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 (ומבואר . . יונתי כו')

القسم الاعتراضي كله غير موجود في هذه المخطوطة.

ملاحظة كهوت

כל המוסגר ליתא בגוכתי"ק הצ"צ.

74 באהל רחל

يبحث لابان عن أصنامه: «خرج من خيمة ليئة ودخل خيمة راحيل». ويشير راشي (רש"י) إلى أن خيمة يعقوب كانت خيمة راحيل، لأن يعقوب كان معها دائمًا؛ ويقرأ المقال (מאמר, maamar) ذلك على أن مسكنه الأساسي كان في الكلام والعمل.

Genesis 31:33 בראשית ל"א:ל"ג

ויבא לכן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל:

And Laban went into Jacob's tent, and into Leah's tent, and into the tent of the two maid-servants; but he found them not. And he went out of Leah's tent, and entered into Rachel's tent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 וכל האומר אין לי אלא תורה

«من يقول: «ليس عندي سوى التوراة», فليس لديه حتى التوراة». لا تكفي

حول هذه الطبعة

.the notes و our explanations و the English translation و This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) عبر سفاريا: (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); On Your Way (Public Domain); The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CCo); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

الترجمة العربية والشرح: أُعدت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرّس مآماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: -

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

[/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/vayeitzei/3/](https://likuteitorah.com/ar/torah-ohr/vayeitzei/3/)

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق